

Klimata un enerģētikas ministrijai

Adrese: Latgales iela 165, Rīga, LV-1019

E-pasts: pasts@kem.gov.lv

Kopija:

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai

Adrese: Ūnijas iela 45, Rīga, LV-1039

E-pasts: sprk@sprk.gov.lv

AS "Augstsprieguma tīkls"

Adrese: Dārziema iela 86, Rīga, LV-1073

E-pasts: ast@ast.lv

Rīga,

Datums norādīts elektroniskā parakstā

Par grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā

Atjaunīgās enerģijas ("AER") nozares pārstāvji ir iepazinušies ar tiesību akta projektu "Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā", projekta ID 24-TA-1680 ("Likumprojekts"), kas publicēts Tiesību aktu projektu publiskajā portālā¹, un vēlas sniegt savus iebildumus un priekšlikumus par Likumprojektu.

AER nozares pārstāvji atzinīgi vērtē to, ka ir ņemti vērā atsevišķi ierosinājumi, kas bija ietverti Klimata un enerģētikas ministrijai ("KEM") adresētajā 2024. gada 17. maija vēstulē "Par normatīvā regulējuma izmaiņām saistībā ar jaunu ražotāju pieslēgumu ierīkošanu" (minētās vēstules, tāpat kā šīs vēstules kopija, nosūtīta arī AS "Augstsprieguma tīkls" ("AST") un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai). Šajā vēstulē sniegtie iebildumi un priekšlikumi tiks iesniegti arī Tiesību aktu projektu publiskajā portālā.

Par Likumprojektu AER nozares pārstāvji vēlas sniegt sekojošus iebildumus un priekšlikumus:

- 1) AER nozares pārstāvji uzskata, ka piedāvātajā Elektroenerģijas tirgus likuma ("ETL") 9. panta 3.¹, 3.² un 3.⁵ daļā paredzētās tiesības "esoša pieslēguma ietvaros ierīkot cita veida elektroenerģijas ražošanas iekārtu" būtu izmantojamas tikai gadījumā, kad elektroenerģijas ražotājs ir iesniedzis apliecinājumu par tās elektroenerģijas ražošanas iekārtas pieslēgšanu elektroenerģijas sistēmai, kuras vajadzībām attiecīgais pieslēgums ticis ierīkots.

Kā pamatoti norādīts Likumprojekta anotācijā, "pašreizējais regulējums neparedz elektroenerģijas sistēmas operatoru pienākumu vērtēt elektroenerģijas ražošanas iekārtu ieviešanas gatavības pakāpi, [tādēļ] sistēmas jauda pieslēguma ierīkošanai var tikt nepamatoti rezervēta pietiekami ilgu laika periodu." Saglabājot Likumprojektā piedāvātās 9. panta 3.¹, 3.² un 3.⁵ daļas redakcijas, saglabājas risks, ka netiks sasniegts viens no Likumprojekta mērķiem – atbrīvot nepamatoti ilgi rezervēto sistēmas jaudu, lai sekmētu lielāku briedumu un gatavību reālai īstenošanai sasniegušu projektu īstenošanu.

Tāpat arī AER nozares pārstāvji vērš uzmanību uz nepieciešamību salāgot Likumprojekta terminoloģiju ar jau spēkā esošo normatīvo tiesību aktu terminoloģiju. Tā, piemēram, ETL konsekvēnti lieto terminu "ierīkošana" attiecībā uz pieslēgumiem (t.i., "pieslēguma ierīkošana"); savukārt attiecībā uz jaunām elektroenerģijas ražošanas iekārtām tiek lietots termins "ieviešana" (skat. arī Ministru kabineta 2023. gada 19. decembra noteikumus Nr. 821 "Noteikumi par atļaujām jaunas elektroenerģijas ražošanas iekārtas ieviešanai vai elektroenerģijas ražošanas jaudas palielināšanai").

¹ Skat. https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/831cb328-cbbf-41ef-b22a-97c526085e52.

Attiecīgi AER nozares pārstāvji piedāvā Likumprojektā paredzēt, ka ETL 9. pants tiek papildināts ar jaunu 3.⁸ daļu, kas noteiktu, ka

“(3⁸) Šā 3.¹, 3.² un 3.⁵ daļā paredzētās tiesības esoša pieslēguma ietvaros ieviest cita veida elektroenerģijas ražošanas iekārtu ražotājs var izmantot, ja tas ir iesniedzis pārvades sistēmas operatoram apliecinājumu par tās elektroenerģijas ražošanas iekārtas pieslēgšanu elektroenerģijas sistēmai, kuras vajadzībām attiecīgais pieslēgums ticis ierīkots.”

Tāpat arī nepieciešams atbilstoši precizēt terminoloģijas lietojumu piedāvātajā 9. panta 3.¹, 3.² un 3.⁵ daļā atbilstoši iepriekš minētajam.

- 2) AER nozares pārstāvju ieskatā būtu jāmaina Likumprojektā piedāvātā ETL 9. panta 3.⁵ daļas redakcija, paredzot, ka pēc cita veida elektroenerģijas ražošanas iekārtas ieviešanas esoša pieslēguma ietvaros elektroenerģijas ražotājam tiek sniegts tas pārvades sistēmas pakalpojums, par kādu tika piešķirtas tiesības iesniegt pieteikumu tehnisko prasību saņemšanai.

Atbilstoši Likumprojektā piedāvātajai 9. panta 3.¹ un 3.² daļas redakcijai, brīvā pārvades sistēmas jauda pieejama elastīgā pārvades sistēmas pakalpojuma saņemšanai. Likumprojektā piedāvātā ETL 9. panta 3.¹ daļa paredz, ka tiesības iesniegt pieteikumu tehnisko prasību saņemšanai elektroenerģijas ražotāji iegūst 9. panta 3.⁶ daļā minētajā salīdzinošajā procedūrā. Tātad uz brīvo sistēmas pakalpojuma jaudu, kas pieejama elastīgā pārvades sistēmas pakalpojuma saņemšanai, pretendē gan tie elektroenerģijas ražotāji, kuriem nepieciešama jauna pieslēguma ierīkošana, gan tie, kuri vēlas esoša pieslēguma ietvaros ieviest cita veida elektroenerģijas ražošanas iekārtu neatkarīgi no tā, kādus pārvades sistēmas pakalpojumus tas saņem.

Ja 9. panta 3.⁶ daļā minētajā salīdzinošajā procedūrā tiesības iesniegt pieteikumu tehnisko prasību saņemšanai iegūst elektroenerģijas ražotājs, kurš esošā pieslēguma ietvaros vēlas ieviest cita veida elektroenerģijas ražošanas iekārtu, un šis ražotājs saņem konstanto pārvades sistēmas pakalpojumu, tad atbilstoši Likumprojektā piedāvātajai ETL 9. panta 3.⁵ daļai uz no jauna ieviesto cita veida elektroenerģijas ražošanas iekārtu arī tiks piemērots konstantais pārvades sistēmas pakalpojums.

Šāds iznākums nozīmētu, ka sistēmā jau sākotnēji (t.i., sistēmas operatora regulārā paziņojuma par brīvajām sistēmas jaudām publicēšanas brīdī) bija pieejama jauda, ko var izmantot konstantā pārvades sistēmas pakalpojuma saņemšanai. Attiecīgi prasība, ka tiesības iesniegt pieteikumu tehnisko prasību saņemšanai ir tikai tiem elektroenerģijas ražotājiem, kuri vēlas saņemt elastīgo pārvades sistēmas pakalpojumu, ir nepamatota, jo šādas tiesības būtu jāpiešķir arī tiem ražotājiem, kuri vēlētos saņemt konstanto pārvades sistēmas pakalpojumu.

Tai pašā laikā, ja 9. panta 3.⁶ daļā minētajā salīdzinošajā procedūrā tiesības iesniegt pieteikumu tehnisko prasību saņemšanai tiek piešķirtas elektroenerģijas ražotājam, kurš jau saņem konstanto pārvades sistēmas pakalpojumu, tad procedūras rezultātā tas iegūst nepamatotu priekšrocību attiecībā pret tiem elektroenerģijas ražotājiem, kuri arī piedalījās salīdzinošajā procedūrā, taču kuriem iepriekš nebija iespēju ierīkot pieslēgumu, kura lietošana notiktu saskaņā ar konstanto pārvades sistēmas pakalpojumu.

AER nozares pārstāvju ieskatā Likumprojektā piedāvātā ETL 9. panta 3.⁵ daļas redakcija līdz ar to ir nekorekta un būtu maināma, paredzot, ka

“(3⁵) Elektroenerģijas ražotājam, kuram piešķirtas tiesības iesniegt pieteikumu tehnisko prasību saņemšanai, lai esoša pieslēguma ietvaros ierīkotu cita veida elektroenerģijas ražošanas iekārtu, pēc cita veida elektroenerģijas ražošanas iekārtas ierīkošanas, tiek sniegts tas pārvades sistēmas pakalpojums, par kādu tika piešķirtas tiesības iesniegt pieteikumu tehnisko prasību saņemšanai.”

- 3) AER nozares pārstāvji iebilst pret ierosinājumu Likumprojektā, atbilstoši kuram izsoles ieņēmumus pārvades sistēmas operators izmantotu *“jaunu aktīvu iegādes vai izveides finansēšanai vai pārvades sistēmas pakalpojuma tarifā iekļaujamo izmaksu segšanai”* – ieņēmumi no izsoles būtu izmantojami

attiecīgā jaunā pieslēguma ierīkošanai līdzīgi, kā tas pašreiz tiek darīts ar ETL 9. panta 2.⁴ daļā paredzēto maksu par sistēmas jaudas rezervēšanu.

Elastīgais pārvades sistēmas pakalpojums, ko var saņemt izsoles uzvarētāji saskaņā ar pašreiz piedāvāto Likumprojekta redakciju, jau paredz attiecīgā pakalpojuma saņēmēja nevienlīdzīgāku stāvokli attiecībā pret konstantā pārvades sistēmas pakalpojuma saņēmējiem. Proti, pēdējiem pārvades sistēmas pakalpojums tiek sniegts nepārtraukti, kurpretim pirmajiem pakalpojuma sniegšanu var pārtraukt uz laiku līdz 876 stundām kalendārā gada ietvaros. Tai pašā laikā jauna pieslēguma ierīkošanas izmaksas abu veidu pārvades sistēmas pakalpojumu saņēmējiem neatšķiras.

Tādējādi, Likumprojektā paredzot, ka izsoles uzvarētāja samaksātā naudas summa tiek ieguldīta nevis attiecīgā pieslēguma ierīkošanā, bet gan pārvades sistēmas operatora un pārvades sistēmas vispārīgām vajadzībām, elastīgā pārvades sistēmas pakalpojuma saņēmējs par pieslēguma ierīkošanu faktiski samaksā vairāk nekā konstantā pārvades sistēmas pakalpojuma saņēmēji, kuri pieslēgumus ierīkojuši līdz šim.

AER nozares pārstāvji atgādina jau 2024. gada 17. maija vēstulē paustās bažas par piedāvātā regulējuma atbilstību nediskriminējošu noteikumu kritērijiem, kas ietverts Regulas 2019/943 3. panta (q) apakšpunktā².

Tādēļ Likumprojektā piedāvātā ETL 9. panta 3.⁷ daļas otrais teikums būtu jāizsaka citādāk:

“(3⁷) Izsoles ieņēmumus pārvades sistēmas operators izlieto izolē uzvarējušā elektroenerģijas ražotāja pieslēguma maksas segšanai.”

- 4) AER nozares pārstāvji vērš uzmanību uz to, ka Likumprojektā piedāvātā ETL 13. panta 1.² daļas redakcija satur nekorektu norādi par pārdispečēšanas noteikumu piemērošanu elastīgā pārvades sistēmas pakalpojuma saņēmējiem. Šāda piebilde vai nu svītrojama, vai arī salāgojama ar ETL 13. panta 1.¹ daļas redakciju:

“(1²) Ja elektroenerģijas ražotājam, kurš saņem elastīgo pārvades sistēmas pakalpojumu, pārvades sistēmas pakalpojuma ierobežošanas pārsniedz šā panta 1.¹ daļā noteikto stundu skaitu, pārsniegto stundu laikā pārvades sistēmas pakalpojuma ierobežošanas tiek veikta normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos,”

vai arī

*“(1¹) Elektroenerģijas ražotājam sniedzamajam pārvades sistēmas pakalpojumam ir šādi veidi:
1) konstantais pārvades sistēmas pakalpojums – pārvades sistēmas pakalpojums elektroenerģijas ražotājam tiek sniegts nepārtraukti, izņemot, ja pārvades sistēmas pakalpojuma ierobežošanas tiek veikta saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto par pārdispečēšanu.”*

- 5) Likumprojektā piedāvātā ETL Pārejas noteikumu 118. punkta redakcija neveicinās pārvades sistēmas jaudu atbrīvošanos, elektroenerģijas ražotājiem atsakoties no to pašreiz rezervētās sistēmas jaudas.

AER nozares pārstāvju ieskatā iespēja elektroenerģijas ražotājiem noteiktā pārejas periodā pārtraukt pieslēguma pie pārvades sistēmas ierīkošanu, nezaudējot maksu par sistēmas jaudas rezervēšanu vai pārvades sistēmas operatoram neizlietojot nodrošinājumu (garantiju), ir būtiska pārvades sistēmas jaudas atbrīvošanai no tā saucamajiem “papīra” projektiem, kuru īstenošanai to attīstītājiem nav ne nepieciešamās pieredzes, ne līdzekļu.

Piedāvātā ETL Pārejas noteikumu 118. panta redakcija rada administratīvus šķēršļus atteikšanās tiesību izmantošanai. Tos var novērst, atsakoties no prasības elektroenerģijas ražotājiem kompensēt pārvades sistēmas operatora izmaksas attiecīgā pieslēguma ierīkošanai un no prasības slēgt atsevišķu vienošanos ar pārvades sistēmas operatoru.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu, skat. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02019R0943-20220623&qid=1692967561113>.

Tā vietā var paredzēt maksas par sistēmas jaudas rezervēšanu atgriešanu vai nodrošinājuma (garantijas) atbrīvošanu noteiktā laikā pēc attiecīga elektroenerģijas ražotāja iesnieguma saņemšanas (salīdzinājumam skat. Sistēmas pieslēguma noteikumu³ 28.¹⁰ punktu).

“118. Elektroenerģijas ražotājs, kas saskaņā ar šā likuma 9. panta 2.⁴ daļu veicis maksu par sistēmas jaudas rezervēšanu pārvades sistēmas operatoram, var prasīt tās atmaksu līdz 2024. gada 30. novembrim, ja ražotājs vēlas pārtraukt pieslēguma pie pārvades sistēmas ierīkošanu. Pārvades sistēmas operators atmaksā elektroenerģijas ražotājam maksu par sistēmas jaudas rezervēšanu vai paziņo par maksas par sistēmas jaudas rezervēšanu nodrošinājuma (garantijas) atbrīvošanu finanšu pakalpojuma sniedzējam un anulē tehniskās prasības, kuras izsniegtas elektroenerģijas ražošanas iekārtu pieslēgšanai attiecīgajai sistēmai, piecu darba dienu laikā no attiecīga Elektroenerģijas ražotāja iesnieguma saņemšanas. Regulatora 2022. gada 14. aprīļa lēmuma Nr. 1/5 "Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas ražotājiem" 23. punktā noteiktais nav piemērojams uz šajā punktā minēto tehnisko prasību anulēšanas gadījumu.”

AER nozares pārstāvji izsaka pateicību KEM par ieguldīto darbu Likumprojekta izstrādē un ir gatavi apspriest savus priekšlikumus ar KEM u.c. ieinteresēto pušu pārstāvjiem klātienē.

Ar cieņu

Alnis Bāliņš
Prokūrists
SIA "European Energy Latvia"
Reģ.nr.: 40203350225
E-mail: aba@europeanenergy.com

Artūrs Toms Plešs
Izpilddirektors
SIA "EWE Neue Energien"
Reģ.nr.: 40203373764
E-mail: atp@eurowindenergy.com

Inga Āboliņa
Valdes locekle
SIA "Eolus"
Reģ.nr.: 40103392542
E-mail: inga.abolina@eolus.com

Mantas Visminas, Valdes priekšsēdētājs un
Agris Kalniņš, Valdes loceklis
SIA "K2 Ventum"
Reģ.nr.: Nr.40203344430
E-mail: agris@k2projekts.lv,
un mvm@metaen.com

Dmitrijs Guzs
Valdes loceklis
SIA "Vindr Latvia"
Reģ.nr.: 40203494663
E-pasts: dmitrijs@vindr.lv

Erika Ščiogoleva
Valdes locekle
SIA "Enery Latvia"
Reģ.nr.: 40203489770
E-pasts: Erika.Sciogoleva@enery.energy

Jānis Urtāns
Valdes loceklis
SIA "Latvijas vēja parki"
Reģ.nr.: 40203415150
E-pasts: janis.urtans@vejaparki.lv

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

³ Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022. gada 13. aprīļa lēmums Nr. 1/5 "Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas ražotājiem"